

POSTANOWIENIE

Dnia 21 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa M. Ż.
przeciwko Izabeli K. Ż.
o ustanowienie rozdzielności majątkowej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 21 marca 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 22 czerwca 2021 r., sygn. akt XVIII Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od I. K. Ż. na rzecz M. Ż. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanej I. K. Ż. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 22 czerwca 2021 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 34/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostaje przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie

zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzygnięcie skarg kasacyjnych.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. Jeżeli strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. m.in. postanowienia SN z dnia: 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75; 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06; 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14). Oceniając wynikającą z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłankę oczywistej zasadności skargi, nie da się nie dostrzec, że ma ona charakter wyjątkowy. W konsekwencji w judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że oczywista zasadność skargi powinna dać się stwierdzić na pierwszy rzut oka bez zbytniego wgłębiania się w sprawę (zob. np. postanowienie z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 45/07).

Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i przywołane tam orzecznictwo). Skarżący, przedstawiając – jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” – powinien zatem wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (zob. postanowienia SN z dnia: 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

Zdaniem skarżącej zachodzi oczywista zasadność skargi z uwagi na rażące naruszenie art. 435, art. 441 w zw. z art. 452 k.p.c., art. 233 § 1 w zw. z art. 391 k.p.c. oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., a także art. 52 k.r.o. i art. 18 Konstytucji RP.

Zaakcentowała, że wydanym orzeczeniem Sąd Okręgowy usankcjonował wadliwe orzeczenie Sądu pierwszej instancji wydane w oparciu o niekompletne, a wręcz niedbałe postępowanie dowodowe i stan, w którym skarżąca, będąc ekonomicznie słabszym członkiem rodziny, została pozbawiona znacznej części majątku wspólnego, a co za tym idzie jej możliwości spłaty wierzycieli z majątku wspólnego także uległy obniżeniu, co godzi także w interesy wierzycieli, a ustanowienie rozdzielności czyni fikcją, na potrzeby zabezpieczenia własnego majątku przez powoda, będącego głównym żywicielem rodziny przez okres kilkunastu lat, w związku z dysproporcją zarobków stron.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przekonuje, że doszło w niniejszej sprawie do rażącego naruszenia prawa, które skutkowałoby oczywistym uzasadnieniem skargi w powyższym rozumieniu w ustalonym stanie faktycznym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że w przyjętym w kodeksie postępowania cywilnego systemie apelacji pełnej postępowanie apelacyjne ma charakter rozpoznawczy. Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Wyjaśniono, że w sytuacji, gdy sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego ani po rozważeniu zarzutów apelacyjnych nie znajduje podstaw do zakwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznych orzeczenia sądu pierwszej instancji, może te ustalenia przyjąć za podstawę faktyczną swojego rozstrzygnięcia (zob. m.in. uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124; wyroki SN z dnia: 13 września 2017 r., I PK 264/16; 30 września 2016 r., I CSK 623/15; 15 września 2016 r., I CSK 659/15).

Jeżeli chodzi o kwestię związaną z przesłankami ustanowienia rozdzielności majątkowej, w judykaturze Sądu Najwyższego wskazano, że występująca w art. 52 k.r.o. klauzula „ważnych powodów” ma charakter elastyczny i pozostawia sądowi *meriti* szeroki margines swobody, wymagający subiektywnej i zindywidualizowanej oceny w każdej sprawie. Separacja faktyczna może być ważnym powodem orzeczenia rozdzielności majątkowej, o ile taki stan rzeczy uniemożliwia lub znacznie utrudnia małżonkom współdziałanie w zarządzie majątkiem wspólnym, pociąga za sobą naruszenie lub poważne zagrożenie interesu majątkowego

jednego z małżonków lub też skutkuje trwałym zerwaniem wszystkich stosunków majątkowych i brakiem możliwości podejmowania wspólnych decyzji gospodarczych. Zauważono, że przy zniesieniu wspólności majątkowej z mocą wsteczną niezbędne jest uwzględnienie interesów osób trzecich, tzn. wierzycieli każdego z małżonków, nie można bowiem zawsze i automatycznie dawać pierwszeństwo ochronie interesów rodziny przed ochroną interesów wierzycieli (zob. np. wyrok SN z dnia 29 stycznia 1997 r., I CKU 66/96; postanowienia SN z dnia: 13 marca 2019 r., II CSK 476/18; 18 grudnia 2020 r., III CSK 105/20; 22 grudnia 2020 r., III CSK 64/20). Z lektury uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Okręgowy szczegółowo rozważył postawione w apelacji zarzuty, dotyczące naruszenia art. 233 k.p.c. oraz art. 52 § 1 k.r.o., podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu Rejonowego, wskazując, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, wyjaśnił wszelkie niezbędne okoliczności i w oparciu o nie wydał słuszne rozstrzygnięcie. Sąd drugiej instancji dokonał analizy okoliczności sprawy w kontekście przesłanek, o których mowa w art. 52 k.r.o., akcentując to, że w dacie złożenia pozwu istniała między stronami separacja faktyczna, rozstaniu stron od początku towarzyszy brak współdziałania w kwestiach zarządu majątkiem wspólnym, który powoduje, że dalsze trwania wspólności majątkowej pociągnie za sobą naruszenie lub poważne zagrożenie interesu majątkowego choćby jednego z małżonków i wskazując, że ustanawiając rozdzielną majątkową małżonków z dniem 1 stycznia 2019 r., Sąd Rejonowy wziął pod uwagę interesy majątkowe wierzycieli. W uzasadnieniu wniosku brak jest takiej argumentacji, która wsparłaby tezę o rażącym naruszeniu przepisów postępowania skutkujących oczywistym uzasadnieniem skargi.

Tak naprawdę w skardze zawarto polemikę z oceną materiału dowodowego, z powołaniem się wprost na art. 233 § 1 k.p.c. Tymczasem w aktualnym stanie prawnym ten przepis nie może stanowić skutecznej podstawy kasacyjnej. W ramach kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy nie kontroluje samej oceny dowodów, a jedynie jej legalność. Skarżący może zakwestionować sposób zebrania materiału dowodowego z naruszeniem przepisów regulujących postępowanie dowodowe; w takim wypadku obowiązkiem skarżącego jest przytoczenie tych przepisów i wyjaśnienie, jaki wpływ na treść rozstrzygnięcia to naruszenia miało. Zgodnie

bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c.). Tak więc wszelkie zarzuty w skardze kasacyjnej dotyczące oceny materiału dowodowego nie miały jakichkolwiek podstaw prawnych.

Podobnie istota zarzutów naruszenia prawa materialnego, z którymi skarżąca również wiąże jej oczywistą zasadność, polega na zakwestionowaniu poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych i oceny dowodów, z których wynika, że zaistniały ważne powody do ustanowienia rozdzielności majątkowej między małżonkami. Pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można jednak zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (zob. np. postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2018 r., II PK 213/17). Polemizując z ustaleniami i oceną dowodów, skarżąca zmierza w istocie do zniweczenia publicznoprawnej funkcji skargi i wydania orzeczenia w interesie jednostkowym, w postępowaniu opartym na analizowaniu dowodów przeprowadzanych przed Sądami obu instancji.

Co więcej, z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. (przywołanego przez skarżącą) obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (zob. np. wyroki SN z dnia: 30 września 2016 r., I CSK 623/15; 6 października 2016 r., III UK 270/15; 20 lutego 2018 r., V CSK 352/17; 14 marca 2018 r., II PK 120/17; 22 sierpnia 2018 r., III UK 119/17). Sąd Okręgowy sporządził stosowne uzasadnienie, jak również rozważył wszelkie, niezbędne okoliczności sprawy. Przedstawił argumentację, która dała asumpt do wydania orzeczenia o określonej treści.

Analiza wniosku na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi zatem do oceny, że wydając wyrok o określonej treści,

Sąd Okręgowy dopuścił się kardynalnych błędów, w stopniu przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 4 ust. 1 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).